

ใจอ่านว่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้สงบสงัดนะ วันนี้จะมาลงอุโบสถ การลงอุโบสถ อุโบสถศีล เห็นไหม คุณติทางโลก เขา เวลาสามเณร เห็นไหม สามเณรถ้าพูดถึงถ้าศีลขาดเขาจะขอศีลของเขา ถึงวันพระวันอุโบสถ เขาก็ขอศีลของเขา เราก็ลงอุโบสถกัน ความมาลงอุโบสถของพระ พระลงอุโบสถเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ของสงฆ์

ถ้าเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ของสงฆ์ เห็นไหม เราเชื่อตัวเราเองไม่ได้ ใจของเราโลเล ใจของเราไม่มีจุดยืน สิ่งต่างๆ เราเชื่อใจตัวเองไม่ได้ เวลาเข้าหมู่เข้าพวก เห็นไหม คณะอุโบสถ สังฆอุโบสถ นี่สามัคคีอุโบสถ คำว่าอุโบสถๆ ความสามัคคีอุโบสถ อุโบสถนั้นทำให้มีความสามัคคี ทำให้มีความอบอุ่น ทำให้มีความเสมอภาคกัน ใจ ความเสมอภาคกัน ในเมื่อเราไว้ใจตัวเราเองไม่ได้ เราไว้ใจตัวเองไม่ได้ เห็นไหม เราเข้าหมู่คณะแสดงว่าตรวจสอบกันได้ หมู่คณะ ตรวจสอบกัน ลงอุโบสถ การลงอุโบสถกันเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ใจ

ถ้าความสะอาดบริสุทธิ์ เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา เกิดมาพบพุทธศาสนา เห็นไหม เราเห็นภัยในวัฏสงสารเรามาบวชเป็นพระ เราหวังพ้นจากทุกข์ การหวังพ้นจากทุกข์ เห็นไหม คนที่เขาจะเดินทางเขาต้องมีพาหนะเดินทางของเขา นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเราอยากจะพ้นจากทุกข์ เราจะเอาอะไรเป็นเครื่องดำเนิน

มรรคโคธ ทางอันเอกๆ ทางก้าวเดินของใจ ใจจะก้าวเดินไปบนมรรคสามัคคี มรรคของเรา ความเป็นจริงในหัวใจ ถ้าความเป็นจริงในหัวใจ หัวใจต้องอาศัยสิ่งนี้ อาศัยศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา ก็เป็นศีล สมาธิ ปัญญาของเราชะ ศีล สมาธิปัญญาของเราก็คือเราพอใจ เราพอใจ เราเห็นด้วย เป็นศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเราไม่พอใจ เราไม่เห็นด้วย เราขัดแย้ง อันนั้นไม่เป็นศีล ไม่เป็นสมาธิ ไม่เป็นปัญญา มันเป็นความเห็นเราทั้งหมดนะ มันไม่เป็นความจริงใจ

ถ้าเป็นความจริง เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา เราเกิดในพุทธศาสนา เราบวชเป็นพระๆ ถ้าบวชเป็นพระขึ้นมาแล้วเรามีครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราไม่ใช่เรา ไม่ใช่เราเป็นคนคิดคนดำเนินการอย่างนี้

มันมีเรื่องสมัยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น มาแล้ว เห็นไหม เวลาหลวงตาท่านเทศนาว่าการท่านจะพูดประจำ เราไม่ได้อุตริคิดขึ้นมาเอง เราไม่ได้อุตริขึ้นมาเอง มันเป็นที่หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นท่านพาดำเนินมา ครูบาอาจารย์ท่านพาดำเนินมา พาดำเนินมาแสดงว่าท่านได้วินิจฉัยแล้ว ท่านได้ตรวจสอบแล้ว ท่านได้ประพฤติปฏิบัติแล้ว ท่านได้ค้นคว้าแล้ว มันมีคุณสมบัติยังไง มันเป็นเรื่องจริงยังไง ท่านถึงวางข้อวัตรปฏิบัติอย่างนี้ไว้ แล้วให้เราประพฤติปฏิบัติกัน

การประพฤติปฏิบัติมันเป็นหนทาง มันเป็นหนทาง เห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่ของใจๆ ใจมันเร่ร้อน ใจมันเร่ร้อน มันคือด้าน มันจะเอาแต่ความสะดวกสบายของมัน เรามีข้อวัตรปฏิบัติ เครื่องอยู่คือผูกใจไว้อยู่กับมันใจ ผูกใจเราไว้อยู่กับข้อวัตรปฏิบัติ ให้มันทรงตัวอยู่นี้ อย่าให้มันเร่ร้อนออกไปข้างนอก ถ้ามันเร่ร้อนออกไปข้างนอก คำว่าเครื่องอยู่ๆ ถ้าไม่มีเครื่องอยู่นะ ถ้ามีกิเลสแผดเผา เวลามันมีความคิดความแผดเผาในใจมันจะมีความเร่ร้อน มันจะมีความทุกข์ทั้งนั้น ถ้ามีความทุกข์มันคลุกเคล้ากับกิเลส มันมีแต่ความทุกข์ แต่เราจะผ่อนคลายมันๆ เราจะทำให้มันมีเครื่องอยู่อาศัย

เครื่องอยู่อาศัย เห็นไหม ถ้าเรามีข้อวัตรปฏิบัตินะ ถ้าเรามีศรัทธา มีศรัทธาคือมันชุ่มชื้นแจ่มใส พอมันชุ่มชื้นแจ่มใสมันเห็นคุณใจ ความเห็นคุณ ทำด้วยความเห็นคุณ ถ้าทำด้วยความเห็นคุณนะมันพอใจทำ ทำแล้วมันอบอุ่น ถ้ามันเห็นโทษ มันเห็นโทษมันเป็นความทุกข์ ความยาก มันเป็นเรื่องลำบากลำบาก มันเป็นเรื่องบิบบิ้นใจ ความคิดโดยความเป็นโทษมันก็ยิ่งแผดเผาซ้ำซ้อนๆ เข้าไป

แต่ถ้าจิตใจที่มันเห็นคุณๆ เห็นไหม เห็นคุณนะเป็นเครื่องอยู่ของใจ ถ้าเครื่องอยู่ เรามาลงอุโบสถศีลกัน ถึงคราวอุโบสถ พระจะร่วมลงอุโบสถ อุโบสถเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ของหมู่สงฆ์ เพื่อความสะอาดของหมู่สงฆ์ เห็นไหม เราจะประพฤติปฏิบัติมันก็อบอุ่นใจใจ เวลาคนเราจะปฏิบัติ เห็นไหม ถ้าจิตใจมันคลอนแคลน จิตใจมันไม่แน่วใจนะ มันทำอะไรมันลุ่มๆ ดอนๆ ทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันมีความจริงใจๆ นะ ความจริงใจของมัน เห็นไหม เราจะประพฤติปฏิบัติ ครูบา

อาจารย์ท่านสอนให้ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบ เห็นไหม ถ้าใจมันสงบมันจะเป็นเรื่องของใจแล้ว เป็นเรื่องของใจ เรื่องของความรู้สึกนึกคิดทั้งนั้น

เวลาเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา เราเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม เรามีร่างกายกับจิตใจ แล้วถ้าเราเป็นเด็กน้อย เราเป็นเด็กไร้เดียงสา มันก็เอาแต่ใจของตน พยายามเรียกร้องเอาความสนใจของตน นั่นมันเป็นเรื่องของเด็ก พอโตขึ้นมาแล้ว เราก็ยังมีความพอใจ เราพยายามจะเรียกร้องเอาความสะดวกของเราอย่างเดียว ทั้งๆ ที่มันเป็นเรื่องของความรู้สึก มันเป็นเรื่องของใจทั้งนั้น แต่ แต่มันอาศัยร่างกายนี้ไง อาศัยร่างกายนี้หมายความว่า เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาจากเลือดเนื้อเชื้อไขของใคร มีพ่อแม่ก็ร้องไห้เอา ร้องไห้บิบบิ้นให้พ่อแม่หาให้ ถ้าเป็นหมู่เป็นคณะก็เรียกร้องเอาสิ่งนั้น ความเรียกร้องๆ คำว่าเรียกร้อง เรียกร้องโดยความพอใจของตน นี่ไง มันเรื่องของหัวใจทั้งนั้น

แต่ในทางโลกเขา เขาบอกกายกับใจ กายกับใจมันเป็นยังไง เขาไม่ได้บอกว่าใจของใครเลย เขาจะบอกว่าบุคคลคนนั้นๆ คนไหนทำดีก็มีชื่อเสียงเกียรติศัพท์เกียรติคุณ คนไหนทำชั่วชื่อเสียงเกียรติคุณก็ต่างพร้อยกันไป คนคนนั้นๆ เขาไม่ได้บอกว่าใจดวงนั้นๆ เลย แต่เวลามาวงศ์เป็นพระ เราจะมาประพฤติปฏิบัติ มันเป็นเรื่องของความรู้สึกของเราทั้งนั้น เป็นเรื่องของหัวใจของเรา ถ้าใครเอาใจของตนไว้ได้มันจะมีความสุข มันจะมีจุดยืนของมัน ถ้ามีจุดยืนของมัน เราพยายามจะรักษาของเรา รักษาด้วยศีลด้วยสมาธิของเรา ถ้ามันรักษาด้วยศีลสมาธิของเรา เห็นไหม เราจะทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าใจมันสงบนะ ใจมันเริ่มสงบระงับเข้ามา ใจมันสงบระงับเข้ามา ถ้าใจสงบ เห็นไหม โดยในทางทฤษฎี ใครมีสติมีปัญญา อ่านเกม อ่านเครื่องหมายรหัสได้ เขาว่าอ่านว่า อ่านว่าๆ ใงนี่ก็เหมือนกัน ใจของเราอ่านว่า อ่านว่าอะไร ถ้ามันเป็นธรรมใจ ใจอ่านว่าๆ ใจสงบแล้ว ถ้าใจสงบ ใจเป็นธรรม ใจอ่านว่าอะไร ถ้าใจอ่านว่า อ่านว่า คำว่าอ่านว่าคือโง่ๆ แล้วมันจะมีปัญญาอะไรต่อเนื่องไป เห็นไหม ถ้ามีต่อเนื่องไปมันก็อ่านว่าเป็นคุณธรรม อ่านว่าเป็นสังฆธรรม อ่านว่า อ่านว่า มันก็มีสติมีปัญญา มีความพอใจกระทำ

ถ้าเป็นกิเลสอ่านละ ถ้าเป็นกิเลสอ่านโดยกิเลส อ่านมันก็เป็นความพอใจของมันใช่ไหม ถ้ามันพอใจของมัน เห็นไหม คุณติ ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้ามันเป็นเรื่องไสยศาสตร์ เป็นเรื่องไสย

ศาสตร์เรื่องอะไรนี้มันเข้ากับอะไร เข้ากับจิตใจที่จิตที่อ่อนด้อย จิตใจที่ไม่มีวิฤทธิภาวะ จิตใจที่ไม่มีวิฤทธิภาวะทำสิ่งใดเข้าไปแล้ว เห็นไหม

ถ้าพูดถึงเรื่องศึกษาเรื่องของใจนะ เห็นไหม คุณิ หลวงปู่มั่นท่านพูดว่าใจนี้เป็นได้หลากหลายนัก ใจนี้เป็นได้สรรพสิ่ง เป็นได้ทุกๆ อย่างที่มันปรารถนา ทุกๆ อย่างที่กิเลสปรารถนานะ พอกิเลสปรารถนาเห็นไหม เป็นจินตนาการ เป็นการสร้างภาพ มันเป็นอย่างๆ เวลากิเลสมันอ่านมันอ่านเป็นอย่างนั้น มันรู้มันเห็นอะไรของมัน มันเห็นด้วยอะไร เห็นด้วยกิเลสไง โดยกิเลส เห็นไหม กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างหยาบก็เหมือนคนที่ต่อต้านศาสนาเลย คนที่ต่อต้านเรื่องภพเรื่องชาติ คนที่ต่อต้านเรื่องศาสนา กิเลสหยาบๆ เลย มันต่อต้านมันไม่เห็นด้วยทั้งนั้น กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างกลางก็ยอมรับ เราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธก็เป็นชาวพุทธโดยทะเบียนบ้าน กิเลสอย่างละเอียด ละเอียด เห็นไหม ละเอียดในหัวใจของเรา นักประพดปฏิบัติขึ้นมา กิเลสอย่างละเอียด

นี่ก็เหมือนกัน เวลากิเลสมันอ่าน กิเลสมันอ่านยังไง มันก็พาดวงใจดวงนั้นระหกระเหินไปตามที่กิเลสมันพาไป กิเลสพาไป เห็นไหม เวลากิเลสมันอ่าน อ่านอะไร นี่มันอ่าน เห็นไหม คุณิ กิเลสมันอ่านทางโลก อ่านทางโลกมันก็ว่าเป็นผลประโยชน์ของมัน เวลากิเลสมันอ่านทางธรรม ทางธรรมมันก็เป็นไสยศาสตร์ เป็นความรู้ความเห็นของมันที่มันจะรู้จะเห็นของมันอย่างนั้น มันเข้ามาสู่สัจจะความจริงไม่ได้

ถ้าเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เห็นไหม ถ้ามันจะเป็นธรรมๆ เห็นไหม ถ้าใจอ่านว่าๆ อ่านว่าอะไร อ่านว่าก็เหมือนกับเราเริ่มต้นขึ้นมาด้วยสติด้วยปัญญาของเรา เราจะตั้งเป้าหมายของเราว่ายังไง เราจะตั้งเป้าหมายของเรา เห็นไหม โดยทางโลก ทางโลกถ้าบวชเป็นประเพณีขึ้นมา บวชเป็นประเพณีขึ้นมาก็บวชๆ เพราะเป็นชาวพุทธ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา เกิดมาแล้วไม่เหยียบแผ่นดินผิด ได้มีโอกาสได้บวช ได้มาศึกษา คำว่าศึกษาๆ ธรรมะขององค์สัมพุทธเจ้า เราจะมิตติปัญญามากน้อยแค่ไหนเราก็ศึกษาได้ด้วยประสบการณ์ของเรา ด้วยประสบการณ์ของเราก็ด้วยปัญญาของเรา ด้วยปัญญาของเราอย่างนี้ เขาบอกถ้าสิกขาลาเพศไปเขาเรียกว่าบัณฑิตๆ บัณฑิตมันก็ได้เข้าใจ ใจ มันได้เข้าใจ เห็นไหม

คุณิ เวลาศาสนาอื่นเขาถือศีลอดๆ ของเขา นี่ก็เหมือนกัน บวชเป็นพระขึ้นมา พระก็ฉันอาหารมือเดียว ถ้าฉันอาหารมือเดียว ฉันอาหารมือเดียวชีวิตที่อยู่ของมันโดยสุขสงบ อยู่ได้ ด้วยดำรงชีพได้ เห็นไหม แล้วถ้าสิกขาลาเพศไปเป็นบัณฑิตขึ้นไป เป็นบัณฑิตขึ้นไป ถ้าเราใช้สอยเราใช้ชีวิตแบบฆราวาส แต่เราเคยบวชเรียนมา เห็นไหม สิ่งนี้มันจะเป็นคติ มันเป็นคติธรรมในหัวใจ ว่าเราก็เคยฉันอาหารมือเดียวมา ทำไมมันออกมาแล้ว เวลาสิกขาลาเพศไปแล้วต้องกินหำมือสับมือไปกับเขาละ ถ้ามันไปกับเขามันเป็นกระแสสังคม สังคมเขาเชื่อถือกันอย่างนั้น สังคมชอบอย่างนั้น สังคมชอบอย่างนั้นเราก็มีสติปัญญาเพื่อชีวิตของเรา

ถ้าชีวิตของเราเนะ เราก็หาทางของเราเพื่อชีวิตของเรา เพื่อความมั่นคงของชีวิต เพื่อความมั่นคงของชีวิตมันก็เป็นเรื่องของว่า เราทำไมให้ชีวิตของเราตกต่ำไปกับโลกเขา นี่พูดถึงว่ามันเป็นคติธรรมๆ ไว้เพื่อประโยชน์กับชีวิตนี้ นี่ไง ได้มาศึกษา ศึกษาเล่าเรียนแล้ว เห็นไหม ชาวพุทธเขาถึงนิยมบวชกัน

แต่ถ้าคนที่เห็นภัยในวัฏสงสาร เห็นภัยในวัฏสงสาร โลกนี้ไม่มีอะไรเกิดขึ้น มีทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไปเท่านั้น ถ้าทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ ทุกข์ดับไป เพราะมีสติมีปัญญามันถึงเห็นทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป คนที่ไม่มีสติปัญญาเวลาทุกข์เกิดขึ้นก็คึ้นรน ก็คึ้นรนโดยอย่างนั้นแหละ คึ้นรนโดยการจะแก้ไขแบบโลกนี้ ถ้าจะคึ้นรนแก้ไขแบบโลกมันก็ทุกข์เพิ่มทุกข์เข้าไปไง แต่ถ้าจะคึ้นรนแก้ไขแบบธรรมๆ เห็นไหมเวลาทุกข์ขึ้นมาเรามีสติมีปัญญา เรามีความทุกข์ขึ้นมา ถ้ามีความทุกข์ขึ้นมาเราจะเร่งความเพียรของเรา ถ้าเร่งความเพียร เห็นไหม เร่งความเพียรมันก็เพิ่มความทุกข์ขึ้น เพิ่มความทุกข์ การเพิ่มความทุกข์ขึ้นเพราะเราเห็นเหตุเห็นผลของมัน

เราเห็นเหตุไ้ เห็นเหตุว่ามนุษย์เราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียรความวิริยะ ความอดุสาหะ ความเพียรความวิริยะความอดุสาหะทางโลก เห็นไหม โลกที่เขาว่าเขาทุกข์เขายากกัน เขาทำหน้าที่การงานกันเขาบ่นทุกข์บ่นยากกัน ทุกข์แบบนั้น เห็นไหม ทุกข์แบบทุกข์ประจำโลก ทุกข์เวลาพักผ่อนแล้วมันก็คลายทุกข์แล้วก็ทำหน้าที่การงานกันใหม่ ก็จะมีทุกข์ซ้ำทุกข์ซากอยู่อย่างนั้นไ้

แต่ของเรามีความทุกข์ใหม่ มี มีความทุกข์อยู่แล้ว ถ้ามีความทุกข์ของเรา ความทุกข์อยู่
แล้วนี้ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ ทุกข์ดับไป มันจะดับเพราะอะไร ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ
ถ้าควรละเราต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามาๆ ใจสงบเพื่ออะไร ใจสงบเพื่อ
มันเป็นอิสระไง ถ้าใจสงบเพื่ออิสระแล้วทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ เราจะไปละที่สมุทัย ละ
ที่ค้นหาความทะยานอยาก ละที่ความเห็นผิด

ความเห็นผิดเพราะอะไร   ความเห็นผิดเพราะค้นหาความทะยานอยากมันมีแต่ความ
ปรารถนา ปรารถนาแต่ความสุขๆ แต่ไม่มีเหตุมีผล แต่ถ้ามันมีค้นหาความทะยานอยาก มัน
อยากจะพ้นจากทุกข์ๆ อยากจะพ้นจากทุกข์ต้องพ้นจากทุกข์ด้วยปัญญาสิ ถ้าพ้นจากทุกข์ด้วย
ปัญญา ปัญญาคืออะไร ปัญญาที่มันรู้มันเห็นไง มันรู้มันเห็นว่าเราอยากจะพ้นจากทุกข์ อยากจะ
หายจากทุกข์ อยากทั้งนั้น ความอยาก ความอยากคืออะไร ความอยากก็คือสมุทัยไง ความอยากก็
คือค้นหาใจ

ถ้ามีค้นหา ถ้ามันสงบแล้วมันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ มันจะเห็นสัจจะความ
จริง ถ้าเห็นสัจจะความจริงมันจะพิจารณาของมันไง ถ้าพิจารณาของมัน เห็นใหม่ การพิจารณา
อย่างนี้ การพิจารณาด้วยปัญญาของเราอย่างนี้ เห็นใหม่ มันเริ่มต้นจากมีความทุกข์ เริ่มต้นจากมี
ความทุกข์ ทุกข์คืออะไร ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ เราทนอยู่ในอริยาบถเดียวไม่ได้ เราทนอยู่กับ
อารมณ์ของเราอย่างนี้ไม่ได้ เราทนอยู่ไม่ได้ก็เป็นความทุกข์ แล้วความทุกข์เห็นใหม่ ความทุกข์ก็
เป็นอนิจจังเพราะมันแปรสภาพของมัน

ถ้ามันแปรสภาพของมัน มันก็เป็นความทุกข์แผดเผาอยู่อย่างนี้ ความทุกข์เป็นแบบนี้ แล้ว
ใจมันรู้มันเห็นใหม่ ใจมันไม่ได้อ่านสิ่งใดเลย กิเลสมันปิดหูปิดตา ใจอ่านว่า อ่านว่าอะไร ใจอ่าน
ว่ามันต้องรู้โง่ทึบ ใจอ่านว่ามันต้องมีใจ ถ้าใจอ่านว่าแล้วมันต้องรู้ต้องเห็น ถ้าใจมันรู้มันเห็นแล้ว
ใจมันจะอ่านออก ถ้าใจมันจะอ่านออกก็อ่านออกด้วยปัญญานี้ไง นี่ใจมันอ่าน

มีอะไรให้อ่าน มีอะไร มีอะไรให้อ่าน มีอะไรให้รู้ มีอะไรให้เห็น ไม่เห็นมีอะไรให้รู้ให้
อ่านให้เห็นเลย ถ้าไม่มีอะไรให้รู้ ไม่มีอะไรให้อ่าน ไม่มีอะไรให้เห็นเลย เพราะอะไร เพราะเรา
ไม่ได้ปฏิบัติจริงจัง เราไม่ได้ปฏิบัติจริงจัง เราไม่ได้ปฏิบัติเข้าไปสู่หัวใจของเรา เข้าไปสู่หัวใจ
ของเรา เข้าไปสู่ข้อเท็จจริงในใจของเรา ไปเห็นเหตุเห็นผลในใจของเรา ก็เราไม่ได้ทำนะ นี่ไง

บอกว่าทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป มันเกิดขึ้นยังไง มันตั้งอยู่ยังไง แล้วมันดับไป
 ยังไง

เพราะทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไปนี่มันเป็นปัญญาขององค์สัมพุทธเจ้า มัน
 เป็นปัญญาของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านรู้ท่านเห็นของท่านเป็นสัจจะเป็นความจริงของท่าน ถ้า
 ท่านรู้ท่านเห็นเป็นสัจจะเป็นความจริงของท่าน นี่ไงคืออริยสัจ นี่ไง นี่ไงคือแก่นของศาสนา แก่น
 ของศาสนาใจ แก่นของศาสนาเพราะองค์สัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมโดยชอบ ตรัสรู้
 ธรรมในใจขององค์สัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมโดยมรรคญาณ เห็นไหม ญาณวิถีนะ มันเกิดปัญญา
 ญาณนะ

มันจะเกิดปัญญาญาณยังไง ปัญญาที่เราเห็นอย่างนี้ ปัญญาที่เกิดขึ้นอย่างนี้เป็นปัญญา
 อะไร ปัญญาที่เราเกิดรู้เกิดเห็นอย่างนี้ ปัญญาเกิดจากการฝึกฝน เห็นไหม เกิดจากการฝึกฝน เกิด
 จากการวิเคราะห์หิวจี้ เกิดจากการฝึกฝนเกิดจากการวิเคราะห์หิวจี้มันก็เป็นวิปัสสนาอ่อนๆ คำว่า
 วิปัสสนาอ่อนๆ คือฝึกหัดปัญญา ปัญญาเริ่มต้นก็เป็นปัญญาการฝึกหัด การประพฤติปฏิบัติ
 แหละ แต่ปัญญาอ่อนๆ ก็อ่อนๆ ผลไม้พืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ มันก็เกิดจากเกสรดอกไม้ เกิด
 จากเกสรดอกไม้เกิดเป็นพืชพันธุ์ เกิดเป็นเมล็ด ถ้ามันจะตกลงดิน มันจะเกิดใหม่ เกิดใหม่ ถ้าต้น
 ใหม่ จะเกิดเป็นชีวิตใหม่ มันก็เกิดจากเกสร เกิดจากเกสรดอกไม้ เกิดจากการผสมพันธุ์ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันวิปัสสนาอ่อนๆ ก็ฝึกหัดใช้ปัญญาไป ปัญญาเราฝึกหัดใช้ของมันก็
 ฝึกหัดใช้ของเราอยู่ ถ้าเราไม่ฝึกหัดใช้มันจะเกิดวิปัสสนาขึ้นมาได้ยังไง ถ้ามันจะเกิดวิปัสสนาขึ้น
 มาจะ ใจอ่านว่าอะไร ใจอ่านว่าๆ อ่านอะไร ถ้ามันอ่านสัจจะอ่านความจริงเห็นไหม ถ้าใจของเรา
 มันจะอ่าน เราทำความเข้าใจของเราเข้ามาก่อน ไม่ต้องไปวิตกวิจารณ์ ไม่ต้องไปวิตกวิจารณ์ว่าเรา
 จะไม่รู้อะไร เราจะไม่รู้อะไร เราจะไม่มีปัญญา เราทำแล้วมันจะเน้นซ้ำของเรา ก็การรีบด่วน
 อย่างนั้นมันก็กลายเป็นเรื่องโลกใจ กลายเป็นเรื่องโลกๆ กลายเป็นเรื่องความสะเพร่า กลายเป็น
 เรื่องการมักง่าย มักง่ายจะได้ยาก ใ้อ้วนขวย ใ้อทำแล้วอยากได้ออยากดิ้นะ มันจะมีทุกข์มียาก
 มันอยู่อย่างนั้น

แต่เราทำของเราด้วยสติด้วยปัญญาของเรา เห็นไหม ทำซ้ำๆ พิจารณาของเราไป ด้วย
 อานาจาสนาของเรา เราเกิดมาแล้ว เราเกิดมาแล้วเราเห็นภัยในวัฏสงสารนะ ภัยในวัฏสงสาร

เหมือนทางโลก ทางโลกเรียกร่องสิทธิเสรีภาพ เรียกร่องความเสมอภาค ทุกคนก็อยากมีสิทธิเสมอภาคคนอื่น ไม่ต้องให้เราด้อยกว่าคนอื่น ขออย่างเดียวขอให้เรามีสิทธิเสมอกันก็พอ

นี่ก็เหมือนกัน เราบวชมาแล้ว บวชมาแล้วก็มีสิทธิเสรีภาพของเรา สิทธิเสรีภาพ ทางโลกๆ ที่เราเสียสละมาๆ สิทธิเสรีภาพทางโลก สิทธิเสรีภาพคือความดำรงอยู่ของมนุษย์ เราเสียสละ เราเสียสละเป็นพระ เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดในชาติไทยก็ต้องยอมรับกฎหมายไทย เวลาบวชไปแล้วนะ ปี ๒๒๗ นะต้องรับรู้ ยอมรับกฎหมายไทยเพราะเราเป็นคนไทย ใต้กฎหมายไทย แล้วเราบวชเป็นพระ บวชพระอยู่ในธรรมนูญขององค์สัมพุทธเจ้า เราเสียสละทางโลกมาแล้วเรายังต้องมาทรงศีล ทรงศีลอีก ๒๒๗ เห็นไหม กฎหมายโลกด้วย กฎหมายธรรมด้วย แล้วกฎหมายโลกด้วยกฎหมายธรรมด้วย แล้วเราพยายามชวนขวายของเรา เราชวนขวายของเรา เราจะเอาความเอาจริงเอาจังของเรา

ถ้าเราเอาจริงเอาจังของเรา เห็นไหม สิ่งที่เราบวชมาเป็นพระ บวชมาเป็นข้อวัตรปฏิบัติมันเป็นเรื่องโลกๆ อยู่แล้ว เรื่องโลกๆ เหมือนกัน แล้วโลกเขา โลกเขาก็ทำหน้าที่การงานแบบประสาโลกเขา เรามาบวชเป็นพระ เห็นไหม ก็เป็นสมมติสงฆ์ สมมติสงฆ์ โลกก็คือคติโลก โลกคติโลกก็คือคติธรรมวินัย คติที่เป็นวัตถุที่จับต้องได้นี่เรื่องโลก

เรื่องธรรม เรื่องธรรมนั่งสมาธิด้วยกันทุกๆ คน จิตบางคนสงบลงได้ จิตบางคนสงบลงไม่ได้ จิตบางคนสงบลงแล้ว เห็นไหม ได้มากได้น้อยขนาดไหน นี่เรื่องคติธรรมแล้ว คติธรรมคือศีล สมาธิ ปัญญา ที่มันเกิดขึ้นจริง ที่มันเกิดขึ้นจริงเป็นจริงในใจเรา ที่มันเกิดขึ้นจริงเป็นจริงในใจของเรา เห็นไหม เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบ เห็นไหม เราอ่านว่าสมาธิ จิตอ่านว่า จิตอ่านว่าอะไร จิตอ่านว่าคือมันเป็นปัจจัยตั้ง จิตอ่านว่า ใจของเรามันอ่านว่าๆๆ ใจรับรู้ใจ ใจรับรู้ใจเห็นนะ ถ้าใจรับรู้ใจเห็นมันเป็นปัจจัยตั้งเป็นสันทิฎฐิโกนะ ใจมันอ่านว่า

แล้วใจอ่านว่า เห็นไหม เราศึกษาเล่าเรียนขนาดไหน ในปริยัติจะได้ปริยัติธรรมก็ประโยชน์ก็แล้วแต่ ต้องสอบผ่านๆ แต่เวลาจิตมันสงบ จิตมันเป็น เห็นไหม ใจอ่านว่าๆ ถ้าใจมันเป็น เพราะใจมันเป็นนะใจอ่านว่าสมาธิ ถ้าสมาธิมันเป็นสมาธิแล้ว ถ้ามันสงบ สงบแล้วมันก็มีความสุข ถ้าความสุขของเรา เห็นไหม ความสุขของเรา ที่ว่าเราทุกข์เรายาก ทุกข์ยากขนาดไหน เวลาถึงทุกข์เราเร่งความเพียรของเรา ถ้าเร่งความเพียร เราทุกข์อยู่แล้ว ทำไมต้องเผชิญกับความ

ทุกข์อีก ทำไมต้องมาทำให้มันทุกข์ซ้ำซ้อน ทุกข์แล้วทุกข์เล่า ทุกข์ซ้ำซ้อนนะ ทุกข์เดียวก็พอแรง อยู่แล้ว ทำไมทุกข์ซ้อนทุกข์

ทุกข์ซ้อนทุกข์เพราะการกระทำ การกระทำเป็นความทุกข์อยู่แล้ว การกระทำ เห็นใหม่ มันเหนื่อยยาก การกระทำที่เหนื่อยยากมันเป็นความทุกข์อยู่แล้ว หน้าที่การงาน การทำงานมันเป็นความลำบากทั้งนั้น นี่การทำงานไ้ การทำงานเป็นความลำบาก แต่ แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ใช้ใหม่ เกิดมาพบพุทธศาสนาใช้ใหม่ ด้วยประเพณีวัฒนธรรม เห็นใหม่ ธรรมะขององค์สัมพุทธเจ้าก็สอนอยู่แล้วทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง

ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง ถ้ามันเป็นความจริง เราอยู่กับความจริงนะ มันจะทุกข์แค่ไหน ถ้ามันอยู่ในความจริง แล้วถ้าเราจะพ้นจากทุกข์ พ้นจากทุกข์ในธรรมวินัยขององค์สัมพุทธเจ้าด้วยการประพฤติปฏิบัติ เรามาบวชเป็นพระ เป็นพระกรรมฐาน พระป่า พระปฏิบัติเสียด้วย ถ้าพระปฏิบัติปฏิบัติที่ไหน ปฏิบัติก็การนั่งสมาธิการเดินจงกรมนี้เป็นการปฏิบัติในการปฏิบัติ เห็นใหม่ ในข้อวัตรปฏิบัติของเรา ในการปฏิบัติเพราะในการดำรงสถานะความเป็นพระ ในการดำรงสถานะเป็นพระ บวชเป็นพระ เห็นใหม่ ถ้าบวชเป็นพระแล้ว พระห้ามใช้ชีวิตแบบฆราวาส นี่เป็นพระคือการใช้ชีวิตต่างจากฆราวาส ฆราวาสคือการใช้ชีวิตต่างจากพระ

ถ้าเราใช้ชีวิตต่างจากฆราวาสแล้ว ถ้าเราใช้ชีวิตต่างจากฆราวาส เห็นใหม่ เราบวชเป็นพระ ถ้าบวชเป็นพระ ที่ว่าข้อวัตรปฏิบัติ ที่ว่าจะจะเป็นความทุกข์ๆ มันการดำรงชีพ ทุกข์เพราะการดำรงชีพ แต่ถ้ามันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เห็นใหม่ มันสิ้นฝั่ง ตัดหาความทะยานอยาก มันสิ้นฝั่งนะ วันนี้ทุกข์เท่านี้ คิดซ้ำคิดซาก็ทุกข์มากขึ้น ทุกข์มากขึ้นๆ เพราะว่าความทุกข์มันเพิ่มขึ้นๆ ทีนี้ถ้าความทุกข์มันเพิ่มขึ้น ถ้าเรามีสติมีปัญญา เอ้า ทุกข์หน้าไหนวะ มันทุกข์แค่ไหน อยากรู้จักวะ ถ้าเราทุกข์แค่ไหน อยากรู้จัก เราเริ่มมีสติปัญญาจะต่อสู้กับอารมณ์ความรู้สึกของเราเองแล้ว ถ้าต่อสู้กับอารมณ์ความรู้สึกของเรา เห็นใหม่ อารมณ์ความรู้สึกของเรา เห็นใหม่ กิเลสอ่านว่า พอกิเลสมันอ่านว่ายังไง มันก็ไปกว้านมาแผดเผาใจทั้งนั้น

เวลาเราเป็นฆราวาส เราก็มีความทุกข์ความยาก บวชมาแล้วก็จะว่ามีความสุข มันก็ไม่มีความสุขสักที ถ้าไม่มีความสุขสักที มีแต่ความเร่าร้อน มีแต่กิเลสแผดเผาหัวใจ นี่เห็นใหม่ ความ

ทุกข์มันเริ่มแผดเผาแล้ว ความทุกข์มันจะไปเริ่มรวบรวมความทุกข์ทั้งหมดมาทับถมใจอย่างเดียวเลย ถ้ามันทุกข์จน ไม่มีทางออก

แต่ถ้าเราศึกษาธรรมะขององค์สัมพุทธเจ้า ทุกข์นี้ควรกำหนด สมุทัยควรละ ละโดยมรรค ถ้าละโดยมรรค เกิดนิโรธะ เกิดนิโรธมันเกิดความสุข ถ้าเกิดความสุข เห็นใหม่ เราจะเริ่มประพฤติปฏิบัติ เราจะเริ่มจริงจังในการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าในการประพฤติปฏิบัติของเรา เรากลับมาเริ่มทบทวนเรื่องศีลของเรา ถ้าศีลของเรา ศีลของเราถ้าไม่ต่างไม่พริ้วเราก็เริ่มภาวนาของเรา แล้วเริ่มภาวนาของเรานะกิเลสมันก็ต่อต้าน หน้าที่ของกิเลสคือการยุแหย่ การทำลาย การทำลายความเพียร การทำลายความตั้งใจ การทำลายเจตนา ทำลายเจตนาด้วยความลั้เลสงสัย ด้วยความสงสัยว่าสิ่งนั้นไม่เป็นความจริง สิ่งนั้นมันสั้นกาลหมดยุคหมดสมัย สิ่งนั้นไม่น่าเป็นไปได้ สิ่งนั้นเป็นไปได้ ทำด้วยความโลเลทั้งหมด กิเลสอ่านว่า

ถ้ามีสติมีปัญหา ถ้ามีสติมีปัญหา เห็นใหม่ เราก็ต้องพิสูจน์กัน เราพิสูจน์กัน เห็นใหม่ โดยทางวิทยาศาสตร์ โดยทางเคมี ถ้ามีส่วนผสมของสิ่งเคมีที่มันผสมกัน มันมีการสันดาป มันต้องเกิดปฏิกิริยาต่อกัน นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติ เรามีคำบริกรรม ถ้าเราทำของเรานะ เห็นใหม่ มันทางเคมีเลย มันต้องเป็นอย่างนั้น นี่ก็เหมือนกัน เรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธินะ โดยสติโดยปัญญาของเรานะ มันจะไม่ใช่ไปอย่างไร มันเป็นไปได้ยังไง เป็นไปไม่ได้เพราะคนกิเลสหนา

ถ้าคนกิเลสหนา ด้วยความเพียร ความเพียรที่อุกฤษฏ์ขึ้นไป มีการต่อสู้กัน เห็นใหม่ เราก็เริ่มอดนอนผ่อนอาหาร เริ่มหาอุบาย หาวิธีการที่จะทอน ทอนอะไร ทอนพลังงานของกิเลสไป ถ้าเราหิวกิเลสก็หิวด้วย ถ้ากิเลสมันง่วงเราก็ง่วงด้วย ไม่ใช่เราง่วงนะกิเลสมันง่วง กิเลสมันง่วงเหงาหาวนอนขึ้นไปเราก็ง่วงด้วย แต่ถ้าเราหิวกิเลสมันหิวด้วย เพราะกิเลสเวลาหิวกระหาย กิเลสมันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมมันเป็นแต่อารมณ์ความรู้สึก แต่เวลาหิวกระหาย มันหิวกระหายจากทางเคมี จากทางร่างกาย ทางธาตุชั้นที่มันต้องการ

แต่เราง่วงนอนๆ มันมาจากไหนนะ มันมาจากความรู้สึกทั้งนั้นนะ ถ้ากิเลสมันง่วงนอนพาเราง่วงนอนด้วย เราก็ต้องบั่นทอน เห็นใหม่ เราบั่นทอน บั่นทอนด้วยการระงับ การไม่เสพ การไม่มีการกระทำ ถ้าไม่มีการกระทำนะ เราหิวกิเลสก็หิวด้วย มันตัดทอน มันทอนกำลังของ

มัน ถ้าทอนกำลังของมัน พอทอนกำลังของมันมันก็ทอนพลังงานของเราด้วย ทอนสติทอนปัญญาของเราด้วย เราก็ต้องตั้งสติให้ชัดๆ ขึ้นมา ตั้งสติให้ชัดๆ ขึ้นมาแล้วเราก็บริกรรมของเรา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา เราทำของเราด้วยความจริงจังของเรา

นี่ไง ถ้าใจอ่านว่า ถ้าใจอ่านว่ามันก็เป็นความเพียร ถ้าใจอ่านว่ามันเป็นการกระทำ ถ้าใจอ่านว่ามันเป็นมรรค มันเป็นเหตุที่เราจะเอาชนะมัน ถ้ากิเลสอ่านว่า กิเลสมันอ่านว่ามันก็สร้างภาพของมัน มันก็ทำลายของมัน เราก็ล้มลุกคลุกคลานของเราตลอดไป ถ้าล้มลุกคลุกคลานล้มลุกคลุกคลานมันก็อยู่ในทางของกิเลสไง เพราะเราเกิดมาจากมันอยู่แล้ว มันอยู่ในใจของเราอยู่แล้ว ถ้ามันอยู่ในใจของเราอยู่แล้วนะ มันไม่ต้องทำงานอะไรเลย มันแค่พลิกตัว มันแค่ขยับตัวอย่างเดียว มันขยับตัวไปขยับตัวมา ขยับตัวมาขยับตัวไป เราไม่มีทางออก ล้มลุกคลุกคลานกิเลสไม่ทำอะไรเลย มันแค่พลิกตัวเฉยๆ เราไปไม่รอดเลย

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจได้นะ ใจอ่านว่า ใจอ่านว่าสมาธิ ถ้าใจอ่านว่าปัญญา ถ้าอ่านว่าปัญญาเราเริ่มใช้ปัญญา เวลาปัญญาเราเกิดขึ้น ปัญญานะ นี่ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้น ภาวนามยปัญญามันจะเกิดขึ้นจากใจที่เป็นสัมมาสมาธิ ใจที่เป็นสัมมาสมาธิถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต ตามความเป็นจริง นั่นนะมันเกิดมรรคมันเกิดผล ถ้าเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมา เกิดมรรคเกิดผลมันเกิดที่ไหน อานาจาสนาของคนมันวัดกันตรงนี้ วัดกันตรงที่ใจมันเป็น ถ้าใจมันเป็นนะ คุณิพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล เห็นไหม จะเป็นคนแบบคนเดียว เป็นคนที่วิกลจริตเยอะเยอะไป แต่หัวใจมันเป็นๆ มันเป็นที่หัวใจ เห็นไหม ถ้าหัวใจมันเป็นนะ มันวัดกันตรงนี้ไง วัดกันตรงที่เวลาภาวนานี้ไง

เวลาภาวนาให้เป็นสัมมาสมาธินะ อย่าให้เป็นมิจฉา เป็นแต่ความว่างๆ ว่างๆ นะ คิดเอาเอง เออเอาเอง กิเลสมันล่อหลอกอยู่แล้ว กิเลสมันต้องการให้เราอยู่ในอำนาจของมันอยู่แล้ว เวลาภาวนามันก็ทำให้เราล้มลุกคลุกคลานอยู่แล้ว แล้วถ้าภาวนานะ เรามีปัญญา พยายามแยกแยะ พยายามหาทางออก มันก็อาศัยไปกับเรา อนุสัยนอนเนื่องไปกับจิต เวลามันจะว่าง มันจะเว้งเว้าง เว้งเว้างด้วยกิเลสมันครอบงำไง ถ้ากิเลสมันครอบงำเป็นภวังค์ มันเป็นภวังค์ ถ้ามันเป็นว่างๆ ว่างๆ ของใครล่ะ มันมีวุฒิกาวะอะไรมาว่างๆ ละ

แต่ถ้าเป็นใจอ่านว่าๆ นะ มันชัดเจน มันชัดเจนของมัน มันชัดเจนของมัน เห็นใหม่ คำว่าชัดเจนมันก็เหมือนกับทางเคมีอีกทีละ เวลาทางเคมีนะ สิ่งกับทางเคมีที่เขามาผสมสิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้ามันไม่สะอาดบริสุทธิ์ การสังเคราะห์มาไม่ถึงงามมันจะให้ผลแตกต่าง ให้ผลไปทางลบ นี่ก็เหมือนกัน เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญามันมีอยู่แล้ว มันมีสมาธิของมัน เวลามันใช้ปัญญาของมัน แต่ปัญญานี้มันมีสิ่งกับทางเคมีมันไม่สะอาด ทางเคมีมันมีส่วนผสมที่ค่ามันเปลี่ยนแปลง มันก็ลุ่มลูกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น

ถ้าใจมันอ่านว่าๆๆ มันก็ต้องพิจารณาไป ต้องชวนขวยไป ต้องปฏิบัติไป มันจะเป็นจริงๆ ขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าเป็นจริงขึ้นมาอย่างนี้นะ เราทำของเรา เราทำของเรานะ เราประพฤติปฏิบัติพรหมจรรย์นี้เพื่อพรหมจรรย์ พรหมจรรย์ของเรา เวลาเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ส่วนใหญ่แล้วเราอยู่ในทางจงกรมของเรา เรา นั่งสมาธิเราก็อยู่ที่พักของเรา ใครจะรู้ใครจะเห็นอะไรละ มันเป็นเรื่องใจเราทั้งนั้นนะ

ใจของเราถ้ามันเป็นจริง มันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง ถ้าเห็นตามความเป็นจริงมันพิจารณาของมัน มันแยกแยะของมันนะ เวลามันเป็นไตรลักษณ์ คำว่าเป็นไตรลักษณ์มันเห็นกายมันพิจารณาของมัน มันจะวิภาคะ มันแปรสภาพของมัน เวลาแปรสภาพของมันนะ ถ้าคนมีกำลัง สติสมาธิดีๆ มันจะแพ็บบๆ เร็วมาก เหมือนกับกระแสไฟ เวลาไฟ คูลี มันไป ความเร็วของมันขนาดไหน เหมือนกัน ถ้าว่าเหมือนกันเพราะใจมันเร็วอยู่แล้ว ใจมันเร็วอยู่แล้ว ถ้ามันเป็นความจริงอยู่แล้วมันจะเป็นอย่างนั้น ถ้าเป็นอย่างนั้นมันต้องเป็นสัมมาทิฐิ เป็นความเห็นที่ถูกต้องดีงาม เวลาสติปัญญาขึ้นไปมันเห็นชัดๆ ของมัน นั่นละคือไตรลักษณ์

เวลามันเป็นไตรลักษณ์ สัพเพ ธัมมา อนัตตาฯ ความเป็นอนัตตาเป็นอย่างนั้น ความเป็นอนัตตา ความเป็นอนัตตาแล้วใครเห็นอนัตตา ใครมีความรู้พร้อมที่จะเห็นความเป็นไตรลักษณ์ ความเป็นไตรลักษณ์ เห็นใหม่ เวลาเรายกย่องบูชาพระไตรลักษณ์ๆ ไตรลักษณ์อันนั้นนะ มันจะสร้างให้หัวใจเป็นอริยบุคคล มันจะสร้างหัวใจให้มีคุณธรรม ถ้าใจมันอ่านว่า อ่านออก ใจอ่านออก ใจเป็นจริงขึ้นมา ปฏิบัติไปแล้วมันจะเป็นความจริงของเรา

ความจริงอย่างนี้ เห็นไหม ศึกษาเล่าเรียนนะเป็นทฤษฎีนะ ถ้าทางทฤษฎีนะเราไม่ต้อง ตื่นเต้นตกใจเลยนะ หนังสืออยู่ที่ไหนมันก็อยู่อย่างนั้นนะ มันไม่ขาดตกบกพร่องไปหรอก เราไป ทบทวนเมื่อไรก็ได้ แต่สติของเราสิ สมาธิของเราที่จะรักษาไว้ มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไปนะ มันเจริญแล้วก็เสื่อม ถ้าเสื่อมแล้วเราก็ต้องพยายามของเรา ขวนขวายของเรา พัฒนาของเราขึ้นมา

มันเหมือนชีวิตเราไง กินข้าวทุกวัน วันนี้ก็กิน พรุ่งนี้ก็กิน มะรืนก็กิน ต้องกินทุกวัน เพราะว่าร่างกายนี้มันต้องการอาหารของมัน เห็นไหม มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย หัวใจก็ เหมือนกัน ถ้าหัวใจถ้าเรามีสติมีปัญหารักษานะ มันก็จะเป็นสัมมา มันก็จะมีหลักมีเกณฑ์ของมัน แต่ถ้าเราดูแลรักษาไม่ดีเสื่อมสภาพหมด ฉะนั้นจิตมันไม่เหมือนร่างกาย ร่างกายขาดอาหารมัน ตาย จิตนี้จะขาดอาหารขนาดไหน จะมีความทุกข์ยากขนาดไหน จะทำยังไง ไม่เคยตาย ไม่เคย ตาย มีแต่ความทุกข์ความยากในหัวใจ ความทุกข์ความยากในหัวใจแล้วมันเพิ่มพูนตลอดคณะ กิเลสมันแตกตัวของมันตลอดไป

แต่ถ้าเป็นธรรมดา เป็นธรรมดาที่จะสร้างได้ก็แสนยาก รักษายิ่งยากเข้าไปใหญ่ แล้วรักษา ให้มันต่อเนื่องขึ้นไป ทำซ้ำๆ ถ้าทำซ้ำมันเป็นไปได้นะ มันจะเป็นประโยชน์กับการปฏิบัติ ประโยชน์กับปัจจัยตั้งเป็นสันติวิถีโก มันต้องเป็นปัจจัยตั้ง ไม่ต้องให้ใครมาบอก ไม่ต้องให้มี ใครมาว่า มันจะรู้จากความเป็นจริงในใจนี้ ถ้าให้ใครมาบอกใครมาว่านั่น นี่ต้องการให้คนอื่นเขา ให้เครดิต ถ้าคนอื่นเขาให้เครดิตมันเป็นเรื่องข้างนอกใจ มันไม่เป็นปัจจัยตั้ง ไม่เป็นสันติวิถีโก

ถ้ามันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติวิถีโก มันเป็นที่ไหน คุณิ มันก็เป็นในใจดวงนี้ไง เพราะใจ ดวงนี้มันเป็นใจที่ใจทุกข์ใจยาก ใจทุกข์ใจยาก เห็นไหม เวลามันจะพ้นจากทุกข์ก็ใจเป็นผู้ที่พ้น จากทุกข์ เวลามันทุกข์มันยากมันทุกข์มันยากในใจดวงนี้ แล้วเวลามันประพฤติปฏิบัติมันก็ยัง ทุกข์ยากเพิ่มขึ้น ทุกข์ยากเพิ่มขึ้นๆ เพราะเราเห็นประโยชน์ไง เราเห็นประโยชน์ในการประพฤติ ปฏิบัติ เห็นประโยชน์ในการจะพ้นจากทุกข์ ในการจะพ้นจากทุกข์ก็ต้องปฏิบัติบูชาของค์สัมพุทธ เจ้า ปฏิบัติบูชาให้เป็นสัจจะเป็นความจริง ปฏิบัติให้เป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาในใจของ เรา

ถ้าปฏิบัติเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาของเรา มันแสนทุกข์แสนสาหัสขนาดไหนมันอยู่ที่อำนาจาสนา อำนาจาสนานะ จิปปาภิณฺญา เวลาปฏิบัติไป ปฏิบัติได้ง่ายง่าย ปฏิบัติได้ง่ายง่าย

ปฏิบัติยาก ร้าย เราปฏิบัติ แต่มันปฏิบัติขึ้นไปมันก็อยู่ที่ความสามารถ อยู่ที่อำนาจวาสนาเรามีอำนาจวาสนาเรามีของคนนะ ฉะนั้น ถ้าเป็นอำนาจวาสนาเรามีของคน มันจะย้อนกลับไปที่ทาน คนที่เขาทำของเขา มา เวลาเขารับผลของมันก็จะเป็ผลของเขาแหละ ไอ้รายนะ เห็นเขาทำกันนะ เราก็มั่นเกินกว่าเหตุ ทำไม่ได้ๆ เวลาเราจะมาทำนะ เราก็ต้องทุกข์ๆ ยากๆ อย่างนี้แหละ เพราะว่าฐานของมันไม่มีใจ ฐานของเราไม่มีนะ

คูสิ เห็นไหม เตาต้มน้ำนะ เห็นไหม มันมีสามขา นี่เหมือนกัน ทาน สีล ภาวนา ของเรามันมีอยู่ขาดียวนะตั้งโด้เต๋ๆ อย่างนี้นะ ตั้งไว้จะล้มอยู่อย่างนั้นนะ เพราะเราจะภาวนาอย่างเดียวกัง เอ้า คนจะลวงพันทุกข์ด้วยความเพียร เราก็มีความเพียรความวิริยะความอดสาหะอยู่ เตาเขามีสามขา ไอ้เรามีขาดียวนะ ภาวนาอย่างเดียวกัง โด้เต๋ๆ อยู่อย่างนั้นนะ เอ้า ก็ดันทุรังไปสิ ก็เราตั้งความปรารถนาอย่างนี้ แต่คนอื่นเขามีทาน มีศีล มีภาวนาของเขา เขามีสามขาของเขา เขาพร้อมของเขา เขาตั้งแล้ว เห็นไหม คูสิ สิ่งที่ตั้งแล้วมันก็ไม่ล้มง่ายัง มันก็มีหลักเกณฑ์ของเขา เขาก็ปฏิบัติของเขา มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน

เวลาถ้าย้อนกลับมา ย้อนกลับมามันก็อยู่ที่การกระทำของเราทั้งนั้น ใครทำมาก็ได้อย่างนั้น กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันนะ กรรมจำแนกให้เรามีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันอยู่ ความรู้สึกนึกคิดของเรามันสะสมซับซ้อนมาจนเป็นจริต มันสะสมซับซ้อนมาจนเป็นนิสัย นิสัยสันดานของเราแต่ละคนนะเพราะเราได้สร้างสมมาเองทั้งนั้น แต่ละภพแต่ละชาติมันเป็นการสะสมสร้างมา ไม่ต้องไปโทษใคร ไม่ต้องไปเปรียบเทียบกับใคร มันเป็นจริตนิสัยของเราเอง เพราะจริตนิสัยทำซ้ำๆ นะ แต่ละภพแต่ละชาติมาจนเป็นความเคยชิน เคยชินอย่างนี้ ทำแบบนี้ ฉะนั้น เวลาจะแก้ไขก็ต้องแก้ไข

เวลาแก้ไขก็ต้องธรรม ธรรมที่มันเข้าไปสู่สัจจะความจริง มันถึงจะเข้าไปแก้ไขความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ ถ้าไปแก้ไขความรู้สึกอย่างนี้มันก็ไปถอดถอนกิเลส ถ้าไปถอดถอนกิเลส ถอดถอนมัน สำรอกมันออก คายมันออก เห็นไหม ใจอ่านว่า ถ้าใจอ่านว่าธรรมมันก็เป็นธรรม ถ้าใจอ่านว่า มันไม่เดือดไม่ร้อน ไม่ทุกข์ไม่ยาก ถ้ากิเลสอ่านว่ามันมีแต่ความทุกข์ความร้อน ถ้าใจอ่านว่า หมายความว่าใจเป็นธรรม ใจเป็นธรรมแล้วนะ ใจมันพอใจทำ พอใจทำพอใจคิดเพราะมันมีเหตุผล เหตุผลว่านี่คือของของเราทั้งนั้น เคนจงกรมนั่งสมาธิภาวนา เคนจงกรมจะก็ร้อยกิโลเมตรก็แล้วแต่ นั่นคือระยะทาง แต่เคนจริงๆ ก็เคนเพื่อใจสงบ

ถ้าครูบาอาจารย์นะ เอาเรื่องระยะทางมาวัดนะ มันไม่รู้ที่รอบโลก เพราะท่านเดินทุกวัน เดินทั้งวัน เดินอยู่อย่างนั้น เดินเพื่ออะไร เท้าก้าวไปเพื่อความหยุดนิ่งของใจ เท้าก้าวไปเพื่อด้วยใจที่มันวิเคราะห์วิจัยธรรม เวลาเดินจงกรมใช้ปัญญา เห็นใหม่ เท้าก้าวไป แต่ปัญญามันหมุนตลอด มันวิเคราะห์วิจัยอยู่ในธรรม ระหว่างกิเลสกับธรรมมันประหัดประหารกันท่ามกลางกลางหัวใจ เท้าก็ก้าวไปโดยธรรมชาติของมัน นั่งสมาธิ เห็นใหม่ นั่งสมาธิก็เพื่อความสงบของใจ ถ้า นั่งสมาธิแล้วใช้ปัญญา เห็นใหม่ นั่งสมาธิ แต่ปัญญากับกิเลสต่อสู้กันกลางหัวใจ

ทำสิ่งใดนะ ถ้าใจอ่านว่าๆ ใจอ่านว่าธรรมมันจะมีความสุข ใจอ่านว่าธรรม มันจะมีความสุข พอใจทำใจ ไม่คิดน้อยเนื้อต่ำใจ แต่ถ้ากิเลสอ่านว่า อ่านว่าอะไรนะ แล้วแต่มันจะเขียนให้ แล้วเราก็จะเชื่อมั่นไปๆ มันก็จะทุกข์จะยากอย่างนั้น ฉะนั้น เราต้องมีสติปัญญา อะไรอ่าน ใจหรือ กิเลสอ่าน ถ้าใจอ่าน เห็นใหม่ ใจอ่านก็คือใจของเราอ่านเพื่อประโยชน์กับใจของเรา ถ้ากิเลสอ่าน มันจะพาให้เราล้มลุกคลุกคลาน เราต้องทำของเราเพื่อประโยชน์กับใจของเรา เอวัง